

Moiret Ödön

(Budapest, 1883. 03. 02. – Bécs, 1966. 12. 14.)

Összeállította: Kovács Eleonóra

Szobrászművész, építész, éremművész. A gödöllői művésztelep, a Céhbeliek Társasága, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Egyesülete (KÉVE), s még több művészeti társaság tagja. 1911-től 1919-ig a budapesti József Műegyetem szobrászati tanszékének tanára. 1915-től az Iparrajziskolában is tanított szobrászatot. Munkáival, több alkalommal díjat nyert. 1920 és 1944 között Bécsben és Budapesten él, majd Bécsben telepszik le. Székesfehérvárhoz az 1938-as ünnepi Szent István-év alkalmából felavatott szobrok egyike, az általa alkotott, Nagy Lajos királyt ábrázoló Ludovicus Magnus emlékmű köti.

Szobrászművész, építész, éremművész. Budapesten született 1883. március 2-án. Családja Észak-Franciaországból származott. Nagypapa a napóleoni háborúk idején esett osztrák fogságba a Bánát területén, ahol később megtelepedett. Az iparos család tagjai nemzedékeken át takácsmesterséget folytattak, a művész apja azonban már kereskedő, majd gyáros lett. A fiatal Moiret Ödön nagybátyjától, Schikedanz Alberttől kapta az első művészeti képzést. Rövid ideig a budapesti mintarajziskolában, majd ezt követően 8 éven át külföldön végezte tanulmányait. 1902-ben a bécsi akadémián Hans Bitterlichnél, 1903 és 1905 között pedig a brüsszeli akadémián tanult, ahol Charles van der Stappen és H. Richier növendéke volt, majd Rómában is megfordult. Tanulmányait 1908–10 között Bécsben, Edmund Hellmernél fejezte be, itt szerzett oklevelet. Közben gyűjtőúton járt Erdélyben Thoroczkai Wigand Edével, majd egy telet töltött a gödöllői művésztelepen (1907–1908). Szobrászati tanulmányai mellett építészeti és festészeti képzésben is részt vett.

1906-tól szerepelt kiállításokon, több alkalommal díjat is nyert. Ráth-díjat kapott az 1909-1910-es képzőművészeti társulati kiállításon, 1911-ben pedig a Ferenc József koronázási díjat nyerte el.

1910-től Budapesten élt. 1911-től a budapesti József Műegyetem szobrászati tanszékén tanított mintázást. 1919-ig működött itt. 1915-től az Iparrajziskolában szobrászatot oktatott. 1920-ban Bécsbe települt át. Részben családi okokból, részben mert a kommün bukása után a Műegyetemen két tanártársa védelmében szót emelt, s ennek következményeitől tartott. Moiret azonban nem volt politikai emigráns. 1944-ig évente hazajárt, és foglalkozott a hazatelepülés gondolatával. Rendszeresen részt vett budapesti kiállításokon, utolsó alkalommal 1948-ban. Végül 1949-ben felvette az osztrák állampolgárságot, belátva, hogy visszajönni nincs lehetősége. 1966. december 14-én hunyt el Bécsben.

Magyarországon több művészeti társaságnak is tagja volt. Kezdetben a gödöllői művésztelepnek (1907), a Céhbeliek Társaságának, a Munkácsy-céhnek és a Spirituális Művészek Szövetségének tagja. Egyik alapító tagja volt a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Egyesületének (KÉVE) is.

Nagyméretű szobraival már 1909-ben részt vett a bécsi kiállításon (Léda, Forrás, Éva, s más alkotások). Budapesten a KÉVE tagjaként állította ki számos munkáját (Erős nemzetség 1911, Hősök, Maternitas, Venus genetrix 1912, Álom a tavaszról, Margit és Irma, Távozás 1913, Habokból kikelő Venus 1914). Ezeken a természetes nagyságnál nagyobb méretben készült alkotásokon kívül számos plakettet is mintázott. Korai szobrainak és bronzplasztikáinak stílusát a szecesszió és a gödöllői iskola szellemisége határozta meg. Alakjait a vékony, kecses formák, a megnyújtott testarányok jellemzik. Művei gyakran szimbolikus tartalmúak (Boldogság-

Szerelem-Élet, Gödöllő Város Helytörténeti Gyűjteménye). 1923-ban gyűjteményes kiállítást rendeztek munkáiból az Ernst Múzeumban és a Nemzeti Szalonban.

Síremlékeket is tervezett, így Körösfői-Kriesch Aladár síremlékét 1925-ben, amely Gödöllőn a Városi temetőben található, vagy Schikedanz Albert Kerepesi temetőben lévő síremlékét. Funerális alkotásai főként Bécsben állnak, ám újszerű és fantáziadús ifjúkori síremlék-terveit sem ott, sem Budapesten nem valósíthatta meg, bár a Kerepesi-úti temetőbe több művet is készített.

1913-ban Menyhért Miklós építésszel közösen részt vett az Erzsébet-emlékmű pályázaton, ahol – bár nem a díjnyertesek között de – munkájuk a zsűri által megvásárolt tervek között szerepelt.

Az 1930-as években stílusa a római iskola felfogásához közelített. Utóbbihoz áll közel a Székesfehérvárott felállított Ludovicus Magnus című szobor is. A Nagy Lajos királynak emléket állító, 1937-ben, haraszi mészkőből készült szobrot a Karmel-hegyi Boldogasszony templom Kossuth utcai oldalfalán állították fel 1938 augusztusában, a Szent István év ünnepségsorozat egyik eseményeként. Várostörténeti szempontból érdemes megjegyezni, hogy a szobor elkészítésének körülményeivel kapcsolatos iratok Székesfehérvár Megyei Jogú Város Levéltárában találhatóak.

Emléktáblák készítése is fűződik Moiret nevéhez. Az ő alkotása a régi Nemzeti Színház domborműves emléktáblája 1937-ből, a teátrum fennállásának 100. évfordulója alkalmából. Érmei és plakettjei is jelentősek (Táncoló, 1919, Gödöllő Város Helytörténeti Gyűjteménye; Dürer emlékérem, 1938). A bronzon kívül dolgozott márvánnyal, majolikával (Bűnbánó Magdolna, Magyar Nemzeti Galéria).

Épületplasztikai munkáit is meg kell említeni: a Magyar Általános Hitelbank egykori székházának (ma Pénzügyminisztérium) homlokzatán látható egyes szobrokat (a József téri kocsibejáró feletti erkély szobrait) ő készítette. Több neves építésszel dolgozott együtt: Lajta Béla (Vas utcai iskola), Alpár Ignác (Hitelbank), Wellisch Alfréd (Kossuth Lajos tér 4.).

Köztéri szobrai Bécsben, Hannoverben és Berlinben is láthatók és több művel szerepel külföldi múzeumokban. Számos munkáját őrzi a Magyar Nemzeti Galéria.

1924-től haláláig dolgozott nagyszabású utópikus várostervén (Az új élet városa),

amelyet 1926-ban Bécsben a Nemzetközi Városépítészeti Kongresszuson is bemutatott. Tervéről Budapesten két alkalommal (1927, 1940–41) összesen 19 nyilvános előadást tartott. A gödöllőiek művészetére alapozott szociális reformelképzéseinek egyik késői fejleménye Moiret utópisztikus városterve. Az Új élet városának centrumában egy múzeumot és iskolát magában foglaló épületegyüttes áll, demonstrálva a jövő ideális város-társadalmának lényegét, amely Moiret megfogalmazásában „a művész társadalomalapító és nevelő, azt fenntartó missziója”. Utópikus várostervével egy új életreform, egy új embereszmény és társadalom létrejöttét kívánta szolgálni, egyúttal alkalmazta az általa tanult és művelt művészeti ágakat is.

Személyiségének és művészetének jellemzője volt a filozofáló hajlam és verbális kultúra; erről tanúskodnak fennmaradt levelei, de az is, hogy szobrain gyakran alkalmazott feliratokat. Pályája a XX. század első felét fogja át, ám az ekkor jelentkező sokféle modern irányzat helyett a századforduló, s a szecesszió művészeti eszményeit őrizte meg, s formálta át egy egyéni mitológia szellemében. Művészetére hatással voltak a brüsszeli évek és a belga szimbolizmus megismerése is. Ezt a szellemet mélyítette el rövid gödöllői tartózkodása és barátsága Körösfői-Kriesch Aladárral. Bécsben Rudolf Steiner és az antropozófia hatott rá, ám később egy katolikus közösség tagja lett. Művészetében vallási miszticizmustól áthatott, egyéni mitológiát teremtett, amelyet stilizált, átszellemített figurákkal fejezett ki (Az élet anyaga vagy a nő küldetése, 1919, Gödöllő, Városi Múzeum).

Összművészeti törekvései is végigkísérték életét, s a művészetet az egész élet megreformálásának gondolatával kötötte össze. Hagyatékának jelentős része Bécsben található.

Forrás:

Elek Artúr: Moiret Ödön. Magyar Iparművészet, 1933. 54. p.

Entz Géza Antal (szerk.): Székesfehérvár. Osiris, Bp., 2009. (Magyarország műemlékei) 95, 144, 218.

Gellér Katalin - Keserű Katalin: A gödöllői művésztelep, Corvina Kiadó, Budapest 1987.

Magony Imre: Székesfehérvár szobrai. Ma Kiadó, Székesfehérvár, 2004. 48. p.

Magyar nagylexikon XIII. köt. Magyar Nagylexikon Kiadó, Bp., 2001. 221. p.

N. n.: Az új élet városa. Magyar Iparművészet, 1928, 29-30. p.

Nagy Ildikó: Bécs és Budapest között. Moiret Ödön művészete. In: „Külön világban és külön időben”. A 20. századi magyar képzőművészet Magyarország határain kívül, Budapest, 2001. 166–174. p.

Révai Nagy Lexikon XIII. köt. Bp., 1915. 834. p.

Sármány Ilona: Moiret Ödön korai síremléktervei. In: Ars Hungarica 11: 1 (1983), 159-163. p.

Zádor Anna – Genthon István: Művészeti lexikon III. köt. Akadémiai Kiadó, Bp., 1967. 360. p.

Síremlék

Matyó lány